

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Gdańsk, dnia 13 stycznia 2016 r.

Poz. 84

UCHWAŁA NR XVII/153/2015 RADY MIEJSKIEJ RUMI

z dnia 26 listopada 2015 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Rumi na lata 2016-2020”

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 oraz art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (DZ.U. 2015, poz. 1515) w związku z art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2014 r. poz. 1446 z późn. zm) Rada Miejska Rumi uchwala, co następuje:

§ 1. Rada Miejska Rumi przyjmuje „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Rumi na lata 2016-2020”, zaopiniowany pozytywnie przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta.

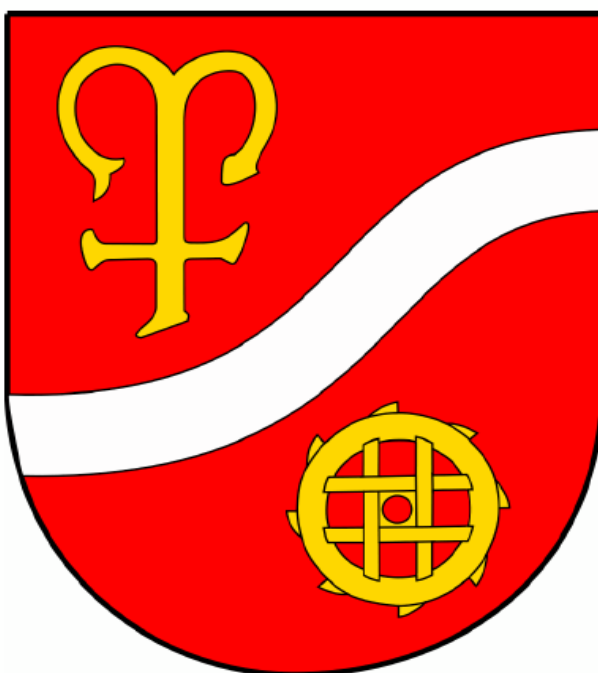
§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

Przewodniczący
Rady Miejskiej Rumi

Ariel Sinicki

Załącznik do uchwały Nr XVII/153/2015
Rady Miejskiej Rumi
z dnia 26 listopada 2015 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI
NA LATA 2016-2020

listopad 2015

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

1. Spis zawartości

1.	Spis zawartości.....	2
2.	Wstęp.....	3
3.	Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	3
4.	Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	4
5.	Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	4
5.1.	Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	4
5.2.	Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.....	7
6.	Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	9
6.1.	Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)	9
6.1.1.	Strategia Rozwoju Miasta.....	9
6.1.2.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Rumi. 9	
6.1.3.	Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich dla Miasta Rumi uchwalony Uchwałą Nr XXXVIII/397/2005 Rady Miejskiej Rumi z dnia 24 maja 2005r.	10
6.1.4.	Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego.....	10
6.2.	Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy.....	14
6.2.1.	Zarys historii Miasta Rumi.....	14
6.2.2.	Krajobraz kulturowy.....	16
6.2.3.	Zabytki nieruchome.....	17
6.2.4.	Zabytki ruchome.....	17
6.2.5.	Zabytki archeologiczne.....	19
6.2.6.	Zabytki w zbiorach muzealnych i innych.....	20
6.2.7.	Dziedzictwo niematerialne	20
6.3.	Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	21
6.4.	Zabytki w gminnej ewidencji zabytków	21
6.5.	Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy	22
7.	Ocena stanu dziedzictwa kulturowego. Analiza szans i zagrożeń.	23
8.	Założenia programowe.....	25
8.1.	Priorytety programu opieki	25
8.2.	Kierunki działań oraz zadania programu opieki	25
9.	Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami.....	27
9.1.	Instrumenty prawne.....	27
9.2.	Instrumenty koordynacji	27
9.3.	Instrumenty finansowe.....	27
9.4.	Instrumenty społeczne.....	27
9.5.	Instrumenty kontrolne	27
10.	Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami	27
11.	Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami.....	28
12.	Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków	28
13.	Bibliografia i źródła	29
14.	Inwentaryzacja zdjęciowa zasobu zabytków nieruchomych Miasta Rumi w oparciu o wojewódzką ewidencję zabytków.....	29

2. Wstęp

Przedmiotem Gminnego programu opieki nad zabytkami Miasta Rumia jest problematyka ochrony jego dziedzictwa kulturowego. Niniejsze opracowanie ma na celu określenie głównych zadań i kierunków działań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami i sporządzone jest zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. 2014 poz. 1446) oraz z wytycznymi Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Gminny program opieki nad zabytkami sporządzany jest przez Burmistrza, a następnie po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zostaje przyjęty przez Radę Miejską Rumi. Program ogłaszany jest w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego. Sporządza się go na okres 4 lat, natomiast co 2 lata Burmistrz przedstawia Radzie Miejskiej sprawozdanie z wykonania programu.

Gminny program opieki nad zabytkami nie jest aktem prawa miejscowego, natomiast stanowi dokument uzupełniający dotychczas przyjęte akty prawa miejscowego, uwzględniając zadania z zakresu opieki nad zabytkami. Określa sposób ich realizacji, poprzez stosowne działania organizacyjne i finansowe oraz upowszechniające wiedzę o zabytkach.

Gminny program opieki nad zabytkami ma również pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe miasta. Wskazane w programie działania ukierunkowane są na poprawę stanu zabytków, ich rewaloryzację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców i turystów. Gminny program opieki nad zabytkami, między innymi poprzez działania edukacyjne, ma też budzić w lokalnej społeczności świadomość wspólnoty kulturowej, roli i znaczenia lokalnych wartości i wspólnych korzeni. Wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych wzmacnia poczucie tożsamości, wspiera identyfikację jednostki z tzw. małą ojczyzną.

3. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Podstawę prawną dla opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami stanowi ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. 2014 poz. 1446), która zobowiązuje samorządy wojewódzkie, powiatowe oraz gminne do sporządzania na okres czterech lat programu opieki nad zabytkami.

Zgodnie z Art. 87 ust. 2 ww. ustawy celami opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami są:

1. Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
2. Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
3. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
4. Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
5. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
6. Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
7. Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

4. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Wszelkie zabytki znajdujące się na terenie państwa polskiego zostały na mocy Konstytucji RP objęte ochroną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela (art. 86 Konstytucji RP).

Wykonanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów (Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym – Dz. U. 2013.594 z późn. zm.)

Inne uregulowania prawne dotyczące opieki nad zabytkami w obowiązujących ustawach:

1. ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2014 r. poz.1446 z późn.zm)
2. ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2015 r., poz.199 z późn.zm.)
3. ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity Dz.U. 2013.1409 z późn. zm.)
4. ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo Ochrony Środowiska (DZ. U. 2013 r., poz. 1232 z późn.zm.)
5. ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2013 r., poz.627 z późn.zm)
6. ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 z późn. zm.)
7. ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. 2012 r., poz.406 z późn.zm.)
8. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. 2014 r. , poz.1118 z późn.zm.)
9. ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U. 2012 r., poz. 987 z późn.zm.)
10. ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U., 2012 r., poz. 642, z późn.zm.)
11. ustawa z dnia 14 lipca 1983 o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (DZ. U. 2015 r. poz.1446 z późn.zm.).

5. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

· Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004- 2013 wraz z Uzupełnieniem na lata 2004- 2020

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2013, przyjęta przez Radę Ministrów 21 września 2004 r., rozwinięta w 2005 r., poprzez przygotowane przez Ministerstwo Kultury uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 -

2020, jest podstawowym dokumentem rządowym, w którym w oparciu o rzetelną analizę podjęto próbę określenia zasad polityki kulturalnej państwa w warunkach rynkowych. Stanowi ona podstawę do dalszych systemowych rozwiązań w dziedzinie

kultury. Misją tej strategii jest „zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów”.

Uznając kulturę za jeden z podstawowych czynników rozwoju regionów zapisano w strategii następujące priorytety:

- wzrost efektywności zarządzania kulturą;
- wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

- wzrost uczestnictwa i wyrównanie szans w dostępie do szkolnictwa artystycznego, dóbr i usług kultury;
- poprawa warunków działalności artystycznej;
- efektywna promocja twórczości;
- zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków;
- zmniejszenie luki cywilizacyjnej przez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2020 wprowadza programy operacyjne służące realizacji strategii. Jednym z nich jest Program Operacyjny „Dziedzictwo kulturowe”.

W programie wyróżnione zostały dwa komplementarne priorytety:

- rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych oraz rozwój kolekcji muzealnych. Podstawowym celem priorytetu jest poprawa stanu zachowania zabytków, kompleksowa ich rewaloryzacja, zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki, poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji, zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę.
- zadania związane z zakupami dzieł sztuki i kolekcji dla instytucji muzealnych, zakupami starodruków i archiwaliów, konserwacji i digitalizacji muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz zbiorów filmowych, wspieraniu rozwoju muzealnych pracowni konserwatorskich oraz nowych technik konserwacji zabytków ruchomych.

· **Strategia Rozwoju Kraju 2020 - Aktywne społeczeństwo, Konkurencyjna gospodarka, Sprawne państwo**

Strategia Rozwoju Kraju 2020 została uchwalona przez Radę Ministrów dnia 25 września 2012 r. Jest to główna strategia rozwojowa w średnim horyzoncie czasowym, wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe.

Strategia wyznacza trzy obszary strategiczne, w których będą się koncentrować główne zadania:

1. Sprawne i efektywne państwo;
2. Konkurencyjna gospodarka;
3. Spójność społeczna i terytorialna.

W Strategii pojawiają się zapisy mówiące o wprowadzeniu obowiązku sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego obszarów funkcjonalnych obejmujących obszary miejskie, a w szczególności metropolitalne, tereny wrażliwe rozwojowo, związane z ochroną między innymi dziedzictwa kulturowego (Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem, Priorytet I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego).

Drugim ważnym, podkreślonym przez strategię obszarem jest digitalizacja zasobów dziedzictwa narodowego oraz zapewnienie właściwego ich przechowywania (Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych, Priorytet II.5.3. Zapewnienie odpowiedniej jakości treści i usług cyfrowych; Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych, Priorytet III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych).

Ponadto wspierany będzie rozwój infrastruktury społecznej - w tym infrastruktury kulturalnej - oraz działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, co stanowi ważny czynnik rozwoju i podnoszenia atrakcyjności gminy (Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Priorytet III.3.2. Wzmacnianie ośrodków wojewódzkich).

· **Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami 2014 - 2017**

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014 - 2017 przyjęty został w dniu 24 czerwca 2014 r. przez Radę Ministrów. Dokument ma usprawnić nadzór nad służbami konserwatorskimi oraz określić źródła finansowania inwestycji i procedur administracyjnych związanych z wydawaniem decyzji oraz przyznawaniem funduszy na prace podejmowane w obiektach zabytkowych.

Uchwalony program jest pierwszym dokumentem porządkującym działania organów sprawujących opiekę nad zabytkami. Z programu będą pochodzić fundusze między innymi na szkolenia dla urzędników i ujednoczenie kwestii formalnych. Wśród zadań uwzględnionych w przyjętym dokumencie znalazło się porządkowanie rejestru zabytków oraz przygotowanie zasad oceny stanu zachowania zabytków nieruchomych. Program ma na celu także zwiększenie uspołecznienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami poprzez promowanie takich narzędzi jak konkursy, konsultacje z mieszkańcami i współpraca z mediami. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego zamierza przeznaczyć na jego realizację 26,5 mln zł. Dokument doprecyzowuje ponadto kompetencje samorządów w zakresie realizowania projektów konserwatorskich i rewitalizacyjnych. Zgodnie z nowymi ustaleniami Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Generalnego Konserwatora Zabytków, w ciągu najbliższych 3 lat zaangażowanie samorządów w opiekę nad zabytkami powinno znacznie wzrosnąć.

· **Koncepcja zagospodarowania przestrzennego kraju 2030 (KPZK 2030)**

Koncepcja zagospodarowania przestrzennego kraju 2030, przyjęta została uchwałą nr 239 Rady Ministrów dnia 13 grudnia 2011 r. Jest to najważniejszy dokument dotyczący ładu przestrzennego Polski. Jego celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie. Koncepcja ta kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymywanie ładu przestrzennego, ponieważ decyduje on o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki i pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Koncepcja formułuje także zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym powodziowego. W znacznie większym stopniu niż dotychczas uwzględnia problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego w systemie kształtowania prawidłowej polityki przestrzennej.

Jako cele polityki przestrzennej w aspekcie ochrony zabytków wskazano:

- ograniczenie presji urbanizacyjnej na obszary dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, poprzez rozwój narzędzi wspierania finansowego ochrony przyrody i krajobrazu,
- wprowadzenie systemu standardów zabudowy i zagospodarowania terenu na terenach o niższym reżimie ochronnym,
- wprowadzenie narzędzi kompensacji utraconych korzyści ekonomicznych na terenach o wysokich restrykcjach konserwatorskich;
- wspieranie rewitalizacji zdegradowanych przestrzeni: starych dzielnic mieszkaniowych, obiektów przemysłowych, pokolejowych, opuszczonych wsi przez przyjęcie regulacji z zakresu rewitalizacji obszarów miejskich i starych zasobów mieszkaniowych.

· **Program Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego 2016 „Dziedzictwo Kulturowe”** - Programy Ministra to mechanizm, dzięki któremu przyznawane są dotacje ze środków w dyspozycji resortu kultury, będący narzędziem realizacji jego długofalowej strategii. Wnioski oceniane są przez niezależne komisje eksperckie. Celem Programu „Dziedzictwo Kulturowe” jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów oraz popularyzacja kultury ludowej. Program „Dziedzictwo kulturowe” składa się z następujących priorytetów:

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

- Ochrona zabytków - Celem priorytetu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomości ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne
- Wspieranie działań muzealnych - Celem priorytetu jest wspieranie działalności w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami i księgozbiorami, a także - prezentacji zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów wystawienniczych.
- Kultura ludowa i tradycyjna - Celem priorytetu jest wspieranie najwartościowszych zjawisk z zakresu szeroko pojętej kultury ludowej.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą - Celem priorytetu jest poprawa stanu zachowania i wzmocnienie ochrony dziedzictwa kulturowego znajdującego się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej oraz upowszechnianie wiedzy na jego temat.
- Ochrona zabytków archeologicznych - Celem priorytetu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących nieinwazyjne badania archeologiczne, ewidencję i inwentaryzację zabytków archeologicznych oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych.
- Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego - Celem priorytetu jest zainicjowanie kompleksowego procesu cyfryzacji materialnych zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym zabytków, obiektów muzealnych, archiwalnych, bibliotecznych i audiowizualnych, znajdujących się pod opieką podmiotów spoza sfery finansów publicznych, których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku, lub uczelni publicznych.
- Miejsca Pamięci Narodowej - Celem priorytetu jest wspieranie samorządów w zapewnianiu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci, stanowiącymi materialne świadectwo wydarzeń kluczowych dla narodowej tożsamości.

5.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Gminny program opieki nad zabytkami Miasta Rumi jest zbieżny z celami przyjętymi w dokumentach strategicznych województwa i powiatu:

- **Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 r. - uchwalonego uchwałą nr 458/XXII/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2012**
- **Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego uchwalony uchwałą nr 1004/XXXIX/09 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 26 października 2009**
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WP 2014-2020)**

Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WP 2014-2020) to program, którego celem jest podjęcie wyzwań rozwojowych stojących przed województwem pomorskim w sferze gospodarczej, edukacji, aktywności zawodowej i społecznej, wykorzystania specyficznych potencjałów poszczególnych obszarów, systemu transportowego, energii i środowiska.

RPO WP 2014-2020 jest jednym z narzędzi realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 (SRWP 2020). Tematyczny zakres oraz logika interwencji RPO WP 2014-2020 zdeterminowane są także zapisami sześciu Regionalnych Programów Strategicznych (RPS) w zakresie: rozwoju gospodarczego (Pomorski Port Kreatywności), aktywności zawodowej i społecznej (Aktywni Pomorzanie), transportu (Mobilne Pomorze), energetyki i środowiska (Ekoefektywne Pomorze), atrakcyjności kulturalnej i turystycznej (Pomorska Podróż) i ochrony zdrowia (Zdrowie dla Pomorzanie), które są bezpośrednią odpowiedzią na wyzwania zdiagnozowane w SRWP 2020. Istotna będzie zgodność i realny wpływ każdego

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

z finansowanych w ramach RPO WP 2014-2020 projektów na realizację zapisów SRWP 2020 oraz odpowiedniego RPS.

RPO WP 2014-2020 jest finansowany ze środków Unii Europejskiej (UE) w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Alokacja środków UE na Program wynosi łącznie 1,86 mld EUR, w tym 1,34 mld EUR z EFRR i 524,6 mln EUR z EFS. Wartość środków unijnych w RPO WP 2014-2020 jest o 926,4 mln EUR wyższa od Programu na lata 2007-2013, co czyni go największym w historii województwa pomorskiego programem inwestycyjnym, będącym w dyspozycji władz regionalnych.

Kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach, na którą będzie można uzyskać wsparcie z Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, musi mieć przede wszystkim charakter społeczny. Jej punktem wyjścia i podstawowym celem jest zmniejszenie ubóstwa i wykluczenia społecznego. Działania rewitalizacyjne powinny być ukierunkowane przede wszystkim na aktywizację i integrację społeczno-zawodową mieszkańców zdegradowanych obszarów. Inwestycje w infrastrukturę powinny mieć charakter uzupełniający w stosunku do działań społecznych. Wszystkie działania powinny wynikać ze spójnej koncepcji wyprowadzania obszaru ze stanu kryzysowego, łączącej w sposób harmonijny różne typy i zakresy przedsięwzięć.

Przygotowanie projektów rewitalizacyjnych jest procesem trudnym i długotrwałym. Z tego względu Zarząd Województwa Pomorskiego już 1 lipca 2014 r., na długo przed zakończeniem negocjacji RPO WP 2014-2020 z Komisją Europejską, przyjął Założenia do projektu wytycznych dotyczących programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Dokument ten określa podstawowe zasady, priorytety i kolejność działań, które powinny podjąć samorządy miast w celu przygotowania projektów z zakresu rewitalizacji do aplikowania o dofinansowanie.

- Założenia do projektu wytycznych dotyczących programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach regionalnego programu operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 – załącznik do uchwały nr 714/363/14 Zarządu Województwa Pomorskiego z dnia 1 lipca 2014 – opracowanie zawiera szczegółowe wytyczne dotyczące przygotowania lub aktywizacji lokalnych programów rewitalizacji jako programów operacyjnych miasta, etapów ich tworzenia oraz delimitacji obszarów zdegradowanych, systemów monitorowania rewitalizacji. Rewitalizacja to kompleksowy, zaplanowany proces przemian społecznych, gospodarczych i przestrzennych, wynikający ze strategii rozwoju miasta, realizowany na obszarze dotkniętym zjawiskami kryzysowymi, prowadzący do przywrócenia atrakcyjności tego obszaru dla mieszkańców, przedsiębiorców, pracujących lub odwiedzających (odbiorców usług dostępnych na tym terenie), z korzyścią dla całej społeczności miasta. Rozumiana jako kompleksowy i skoordynowany proces przemian zachodzących na obszarach zdegradowanych miasta rewitalizacja jest istotnym elementem jego polityki, której wyrazem jest programowanie operacyjne wyrażone zapisami Lokalnych Programów Rewitalizacji. Lokalny Program Rewitalizacji to wieloletni program operacyjny, podrzędny w stosunku do strategii rozwoju miasta, przyjęty i skoordynowany przez jednostkę samorządu terytorialnego, mający na celu rewitalizację określonego obszaru zdegradowanego lub obszarów zdegradowanych, realizowany zgodnie z określonym harmonogramem czasowym i finansowany z określonych źródeł.

Lokalny Program Rewitalizacji przedstawia rozwiązania konkretnych problemów identyfikowanych na obszarach zdegradowanych miast. Wpływające bezpośrednio lub pośrednio na poprawę istniejącego stanu przedsięwzięcia winny być w założeniu finansowane z różnych źródeł (zarówno środków wsparcia międzynarodowego czy krajowego, jak i środków własnych).

6. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

6.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy (analiza dokumentów programowych gminy)

6.1.1. Strategia Rozwoju Miasta

Pierwszym etapem programowania rewitalizacji jest Strategia Rozwoju Miasta. Dokument ten powinien być radykalnie dowartościowany i zostać wykorzystany jako jedno z kluczowych narzędzi w prowadzeniu zintegrowanej, nowoczesnej polityki miejskiej. To właśnie Strategia Rozwoju Miasta ma potencjał do łączenia bardzo różnych aktywności rozwojowych w mieście. Potencjał Strategii Rozwoju Miasta powinien zostać także wykorzystany w procesie programowania rewitalizacji z wykorzystaniem Lokalnych Programów Rewitalizacji. Prace nad uaktualnioną Strategią Rozwoju Miasta są w toku.

6.1.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Rumi

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rumia jest podstawą bieżących działań władz samorządowych gminy, jak też planów rozwojowych, w tym materiałem merytorycznym i dokumentem wyjściowym do wykonania opracowań planistycznych z zakresu gospodarki przestrzennej. Studium przyjęte zostało uchwałą Nr V/39/2011 Rady Miejskiej w Rumi z dnia 27 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Rumi”. Obecnie trwają prace nad nowym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Rumi.

Z powyższego dokumentu wynika, że dotychczas stosowane zasady ochrony dziedzictwa kulturowego nie wymagają znaczących zmian. Stosowane w dotychczasowej praktyce planistycznej, uchwalane w kolejno sporządzanych planach miejscowych sprawdziły się i są sukcesywnie wdrażane do prawa miejscowego.

Zasady ochrony obiektów wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków:

- 1) ochronie podlega zasada kompozycji architektonicznej obiektu; szczegółowe zasady ochrony określone zostaną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- 2) wszelkie prace budowlane i remontowe, rozbudowy, nadbudowy, zmiany wystroju, zmiany sposobu użytkowania należy prowadzić w uzgodnieniu z Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Waloryzacja historycznej struktury przestrzennej:

W celu zabezpieczenia ochrony walorów przestrzennego dziedzictwa kulturowego Rumi, kontynuując dotychczasowe zasady ochrony przyjęte w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Rumi, postuluje się wprowadzenie następującej waloryzacji historycznej struktury przestrzennej wraz z ustaleniami dotyczącymi gospodarki przestrzennej:

- Strefy ochrony konserwatorskiej - wskazano w oparciu o pierwotne położenie najstarszych części miasta, tj. pozostałości wiejskich elementów przestrzeni, z których utworzono miasto Rumia. Do objęcia strefami ochrony konserwatorskiej wskazuje się następujące rejony:

- 1) rejon ulic: Lipowej, Mostowej, Kościelnej, Świętopełka i Placu Kaszubskiego;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

- 2) rejon ulic: Starowiejskiej, Mickiewicza i Dąbrowskiego;
- 3) rejon ulic: Podgómej, Sabata, Sobieskiego, Towarowej, do dworca PKP;
- 4) rejon ulic: Sabata, Sobieskiego, Szkolnej, Kombatantów;
- 5) rejon ulic: Młyńskiej, Św. Józefa do stawów rybnych.

Zasady ochrony:

- 1) ochronie podlega układ przestrzenny wskazanych fragmentów miasta, w tym:
 - utrzymanie tradycyjnych układów dróg;
 - zachowanie zasady regularnego wyznaczania działek wzdłuż ulic;
 - rozmieszczanie zabudowy przy drogach;
 - rozwój poprzez dogęszczanie istniejących układów, w tradycyjnych wielkościach i formach, wzdłuż istniejących historycznych dróg;
 - 2) obiekty wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków należy chronić poprzez utrzymanie skali zabudowy sąsiadującej i charakteru otoczenia.
- Strefy ochrony archeologicznej - W rejonach występowania stanowisk i obiektów wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej – archeologicznej.

Zasady ochrony:

- 1) celem ochrony jest udokumentowanie reliktów osadnictwa pradziejowego poprzez przeprowadzenie archeologicznych badań ratowniczych wyprzedzających proces zainwestowania terenu przed zmianą funkcji i sposobu użytkowania gruntów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- 2) zakres badań archeologicznych określi każdorazowo Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków.

6.1.3. Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich dla Miasta Rumi uchwalony Uchwałą Nr XXXVIII/397/2005 Rady Miejskiej Rumi z dnia 24 maja 2005r.

Lokalny program rewitalizacji rozpoznaje problemy społeczno - gospodarcze i wyznacza do rewitalizacji osiem obszarów miejskich, przewidując realizację kilkunastu projektów. Projekty te dotyczą zarówno sfery przestrzennej, społecznej i gospodarczej. Myślą przewodnią projektów przewidzianych do realizacji w rewitalizowanych częściach miasta było wprowadzenie na zdegradowanych obszarach nowych funkcji oraz podniesienie rangi funkcji już istniejących. Dotyczy to w szczególności funkcji edukacyjnych, kulturalnych, sportowych. Uchwalony LPRO wyczerpuje programy do 2015 roku, gmina planuje jego aktualizację na lata następne. Prace na aktualnym LPR są w toku. Jego powstanie umożliwi Miastu obieganie się o fundusze zewnętrzne w ramach RPO WP 2014 – 2020 w ramach zintegrowanego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.

6.1.4. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

Zgodnie z obowiązującą Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i Ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy. Obligatoryjnie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są uzgadniane z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu. Gmina posiada aktualne plany zagospodarowania przestrzennego dla następujących terenów:

Numer planu	Nazwa mpzp	Numer uchwały	uwagi
1	Dla dz. nr 1068 obr 18 ul.	LV/558/98 z 18.06.1998r.	

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

	Rodziewiczówny		
5	Dla dz. nr 833 obr.18 ul. MICKIEWICZA	LV/581/98 z 18.06.1998r.	
6	Dla dz. nr 9/6, 12/4, 13/1, 13/2, 14, 376 i fragmentu 12/6 obr. 19 ul. SOBIESKIEGO	LV/578/98 z 18.06.1998r.	
7	Dla fragmentów dz. nr 20/2, 20/3, 21/1, 22/1 obr.23 ul. GÓRNICZA	LV/570/98 z 18.06.1998r	
8	Dla dz. nr 254/4, 255, 256, 257, 266, 267, 288, 289, 290 i fragmentów dz. nr 268, 286, 287 obr. 17 ul. DĄBROWSKIEGO, KRAKOWSKA, LUBELSKA	LV/575/98 z 18.06.1998r.	
9	Dla dz. nr 9/2, 10/3, 10/4, 11/3, 11/4, 255, 256, 257, 258, 259, 260 obr. 20 ul. SOBIESKIEGO	LV/579/98 z 18.06.1998r.	
12	Dla dz. nr 90/1 obr.16 ul. KATOWICKA	LV/571/98 z 18.06.1998r.	zmiana
13	Dla działek nr 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262/2, 263/4, 254/2, 253/2 obr. 18 ul. DĄBROWSKIEGO, PIŁSUDSKIEGO, ŚWIĘTOJAŃSKA	LV/577/98 z 18.06.1998r.	zmiana
16	Dla realizacji CENTRUM HANDLOWO USŁUGOWEGO	XL/587/2001 z 25.10.2001r.	zmiana
18	Dla terenów przemysłowo składowych pomiędzy "DROGĄ CZERWONĄ", ul. I DYWIZJI WOJSKA POLSKIEGO i granicami miasta	LIII/532/98 z 28.05.1998r.	
22	Dla dz. nr 331/5, 332/2, 333 obr. 19 przy ul. GÓRNICZEJ, dla dz. nr 334/2, 335, 336 obr.19 przy ul. STAŁOWEJ, dla dz. nr 347, 348, 349 obr. 19 przy ul. HUTNICZEJ	XVI/143/99 z 28.10.1999r.	
25	Dla układu komunikacyjnego ulic TOWAROWEJ i CEGIELNIANEJ	LV/568/98 z 18.06.1998r.	
27	Dla dz. nr 242/43, 242/44,	LV/580/98 z 18.06.1998r.	

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

	242/45, 242/19 obr. 17 przy ul. DĄBROWSKIEGO		
28	Dla fragmentu osiedla mieszkaniowego LOTNISKO w rejonie ulicy RÓŻANEJ	XXXIII/347/2001 z 29.03.2001r.	
29	Dla obszaru położonego w rejonie ulicy GDAŃSKIEJ, GDYŃSKIEJ i ŁOKIETKA	XXXIII/348/2001 z 29.03.2001r.	zmiana
31	Dla gazociągu wysokiego ciśnienia	XXXVII/390/2001 z 30.08.2001r	
32	Dla obszaru oznaczonego w planie symbolem E4 UR	XXXVII/389/2001 z 30.08.2001r	
33	Dla osiedla mieszkaniowego w rejonie ulicy PARTYZANTÓW	Nr XL/588/2001 z dnia 25.10.2001r	zmiana
34	Dla dz. nr 175, 178 obręb 21 przy ul. MŁYŃSKIEJ	LI/719/2002 z 26.09.2002 r	
36	Dla układu komunikacyjnego ulic Gdańskiej i Kosynierów	XIV/146/2003 z 25.09.2003r	
38	Dla terenu znajdującego się pomiędzy ulicami Kosynierów, Żwirki i Wigury, Grunwaldzką, Towarową i Pułkownika Dąbka, do granicy z Trójmiejskim Parkiem Krajobrazowym i gminą Reda	XL/425/2005 z 25.08.2005r.	zmiana
41	Dla Terenów Rolnych	XLV/465/2005 z dnia 22 grudnia 2005r.	
42	Dla Zagórskiej Strugi	XLIX/521/2006	
43	RUGAR	LI/536/06 z 22.06.2006r.	
49	POLNA	LVII/388/2009 z 27.08.2009r.	zmiana
53	Dla terenu w rejonie ulic Lubelskiej, Poznańskiej i Marynarskiej	LXXXVIII/553/2010 z 28.10.2010r.	
54	Dla części dzielnicy Szmelta	V/38/2011 z 27.01.2011r.	zmiana

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

55	„Janowo”	VI/56/2011 z 24.02.2011 r.	zmiana
56	Dla układu komunikacyjnego ulicy Dębogórskiej	VI/57/2011 z 24.02.2011 r.	
57	Dla obszaru zwanego „Wzgórze Markowca”	V1/58/2011 z 24.02.2011r.	
58	Dla obszaru zwanego „Ceynowy”	VII/66/2011 z 31.03.2011r.	
59	Dla terenu w rejonie ulic Gdańskiej, Dębogórskiej, Gdyńskiej, i Łokietka	VIII/79/2011 z 28.04.2011r.	zmiana
60	Na obszarze położonym pomiędzy ulicami Kosynierów, Żwirki i Wigury, Grunwaldzką, granicą działki 213/26 obr. nr 10, ulicą Kapitańską, ulicą Cegielnianą i granicami z TPK	VIII/80/2011 z 28.04.2011r.	zmiana
61	Dla określenia trasy przebiegu gazociągu wysokiego ciśnienia ze strefami ochronnymi oraz stacją redukcyjno-pomiarową gazu	IX/111/2011 z 26.05.2011r.	
62	Dla obszaru położonego w rejonie ulicy Kamiennej	IX/112/2011 z 26.05.2011r.	
63	Dla obszaru położonego w Rumi zwanego Stara Rumia	XI/158/2011 z 25.08.2011r.	wyrok
64	W rejonie ulicy GDAŃSKIEJ, 3-GO MAJA i ŁUŻYCKIEJ	XIV/213/2011 z 27.10.2011r.	
65	PIERZEJA DĄBROWSKIEGO	XIV/214/2011 z 27.10.2011r.	
68	Dla obszaru położonego w rejonie ulicy Żwirowej	XXI/280/2012 z 29.03.2012r.	zmiana
69	Dla obszaru zwanego Jeziorna	XXVI/335/2012 z 27.09.2012r.	
71	BIAŁA RZEKA II	XXIX/362/2012 z 29.11.2012r.	
72	dla terenów B27.MN i B29.MN,MW,U1.	VII/54/2015 z 26 marca 2015	

Obecnie w trakcie przygotowania są kolejne plany miejscowe.

6.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

6.2.1. Zarys historii Miasta Rumi

Rumia jest młodym organizmem miejskim, powstałym z połączenia wiosek Rumia i Zagórze oraz ich wybudowań: Lotniska, Białej Rzeki, Janowa, Szmelty, Kazimierza. Lecz jako punkt stałego, nieprzerwanego osadnictwa należy do najstarszych w regionie.

Korzystna lokalizacja oraz obfitość wody i lasów sprawiła, iż teren Rumi ludzie zamieszkiwali od II tys. p. n. e. Osadnictwo o charakterze stałym pojawiło się w miejscu Starej Rumi i Zagórze w V w. p.n.e., zaś na początku n. e. funkcjonowała w rejonie ul. Mickiewicza duża osada przemysłowa, której mieszkańcy zajmowali się wytopem żelaza. Pozostałości osady halę-produkcyjną i piec dymarkę, odkryli w latach 90. XX w. gdańscy archeolodzy.

We wczesnym średniowieczu Zagórze strzegło grodzisko obronne typu wyżynnego. Po uformowaniu się polskiego państwa tutejszy obszar należał do namiestników gdańskich. Ok. 1217 r. książę pomorski Świętopełk II nadał Rumię klasztorowi cystersów w Oliwie; w posiadaniu zakonników wieś znajdowała się aż do 1772 r. Natomiast Zagórze nadal stanowiło własność książąt pomorskich, następnie Krzyżaków i (od 1466 r.) polskich królów pod bezpośrednim zarządkiem starostów puckich.

Zarówno ziemie państwowe, jak i kościelne, były zarządzane po "gospodarsku", więc nad Zagórką Strugą pojawiły się dochodowe młyny oraz napędzane wodą kuźnie, tartaki, folusze (rodzaj warsztatów sukienniczych). Gospodarczy rozwój przerwały niszczące najazdy szwedzkie z lat 1627, 1655-56, 1709 oraz wielki pomór, w wyniku których zaludnienie zmniejszyło się w ciągu XVII w. o 2/3. Po I rozbiórce Polski Rumia dostała się pod panowanie Prus; państwo pruskie skonfiskowało dobra klasztoru oliwskiego. W 1819 r. władze sprzedały jeden z folwarków (dzisiejsze Janowo) osobie prywatnej, która odłączyła go od wioski, przekształcając w dobra rycerskie Johhanisdorf.

Po wybudowaniu linii kolejowej ze Szczecina do Gdańska (1870 r.), Zagórze znalazło się na ważnym szlaku komunikacyjnym, co przyczyniło się do ponownego wzrostu gospodarczego Rumi. I wojna światowa ominęła ziemię kaszubską; po powrocie Pomorza do Polski Rumia znalazła się w starostwie puckim. Na obrzeżach wioski zlokalizowano niewielkie lotnisko wojskowe, które później przekształcono w lotnisko cywilne.

W wyniku reformy administracyjnej z Rumi, Zagórze, Kazimierza i Łężyc utworzono gminę wiejską Rumia-Zagórze, której wójtem został Hipolit Roszczyniański. Jednak gmina posiadała charakter półmiejski, jako że obowiązywały w niej plany zagospodarowania i podatki typu miejskiego.

II Wojna Światowa przyniosła ogromne straty. 1 września 1939 r. ok. godz. 5.50 niemieckie samoloty zbombardowały lotnisko. 9 września nieprzyjacielskie wojska podeszły do Zagórze. Ponieważ okoliczne wioski wchodziły w skład umocnień przedpoła obrony Kępy Oksywskiej, do 12 września toczyły się w Rumi krwawe walki. W ich wyniku poległo 147 polskich żołnierzy i 70 cywilnych osób oraz ok. 130-150 żołnierzy niemieckich.

W czasie okupacji w Rumi funkcjonował obóz pracy, zaś mieszkańcy byli represjonowani i wywożeni na roboty przymusowe.

Również w marcu 1945 r. o przełamanie niemieckiej obrony w tym rejonie toczyły się ciężkie boje w których poległo ok. 7 tyś. żołnierzy obu walczących stron. Wioskę wyzwolono 27 marca. Przez pierwsze powojenne lata odbudowywano Rumię ze zniszczeń lecz z początkiem lat 50. ponownie wszczęto starania o utworzenie miasta.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

W 1954 r. Rumia otrzymała prawa miejskie, jednak z gminy wyłączono typowo wiejskie sołectwa - Łężyce i Kazimierz. Młode miasto najszybciej rozwijało się w pierwszej dekadzie, gdy udostępniono pod budownictwo mieszkaniowe tereny po zlikwidowanym lotnisku wojskowym. Do 1965 r. liczba mieszkańców Rumi zwiększyła się dwukrotnie. Równie silny wzrost spowodowała na przełomie lat 80/90. budowa jedynego osiedla z wielkiej płyty Janowa. W 1990 r. ponownie gospodarzami miasta zostali przedstawiciele lokalnej społeczności. Pierwszym burmistrzem wybrano Tadeusza Wolskiego, a przewodniczącym Rady Miejskiej Ludwika Bacha.

Epizod lotniczy - W latach 1928-1931 nastąpiła parcelacja majątku ziemskiego należącego do Dymitra Andault de Langeron, niegdyś folwarku cysterskiego. Tym samym władze gminne uzyskały 280 ha ziemi. Część przejęli lokalni rolnicy, pozostały teren przeznaczono na budowę lotniska. W sierpniu 1931 Aeroklub Gdański, nie mogący korzystać z lotniska Gdańsk - Wrzeszcz, założył w Rumi ośrodek szkoleniowy i siedzibę klubu. W początkowym okresie wykorzystywano samoloty typu PZL.5. W 1932 zapadła decyzja o budowie lotniska w Rumi. 1 maja 1935, na przedłużeniu ul. Żwirki i Wigury uruchomiono lotnisko cywilne dla Gdyni ("Port lotniczy Gdynia w Rumi-Zagórze"), sukcesywnie je rozbudowując w kolejnych latach. Po wybudowaniu budynku dworca w 1936 (o kubaturze około 12 000 m³, wyłożonego różowym marmurem, urzędem pocztowym Gdynia 1 - Port Lotniczy), obsługiwano połączenia z Warszawą, w początkowym okresie przez Gdańsk. Od 1939 istniały połączenia z Kopenhagą i Wenecją; wcześniej uruchomiono linie Gdynia - Rzym i Gdynia - Budapeszt - Belgrad. W 1937 lotnisko obsługiwało blisko 3 tysiące pasażerów. Utrzymywano też stałe połączenie z Gdańskiem samolotami typu Fokker F-VII/1M. Przed wybuchem wojny lotnisko dysponowało dwiema drogami startowymi o nawierzchni darniowej (o dług. około 1300 m każda) oraz dwoma hangarami konstrukcji łukowej (o wymiarach 40x50,6 m). Lotniskiem zapasowym było lądowisko w majątku Nowe Obłuże, obecnie Gdynia Babie Doły, dzisiejszy Port lotniczy Gdynia-Kosakowo. Na lotnisku montowano też sprowadzane z USA dla PLL LOT samoloty typu Lockheed L-10A Electra oraz L-14H Super Electra, również dla jugosłowiańskich linii lotniczych Aeroput i rumuńskich Lares. Od 1932 rumskie lotnisko stanowiło również zaplecze dla Morskiego Dywizjonu Lotniczego z Pucka. W 1939 podczas uroczystości patriotycznej gościem lotniska był płk Stanisław Dąbek.

W czasie okupacji niemieckiej w latach 1941-1942 Niemcy rozbudowali tutejsze lotnisko, które wraz z puckimi obiektami lotniczymi tworzyło Gdyński Zespół Lotniskowy. Obiekty pełniły funkcje pomocnicze oraz stanowiły zaplecze dla fabryk produkujących części samolotowe - Niemcy kontynuowali produkując samoloty dla niemieckiej Luftwaffe, fabryka istniała w Zagórze - Gemeinschaftslager-Flugzeugwerk-Kurt-Kannenber (po 1945 teren pofabryczny zajmowany był przez Rumskie Zakłady Garbarskie, obecnie znajduje się tu Galeria Rumia), pozostałe zakłady rozlokowano w Gdyni. W zakładach tych pracowali jeńcy wojenni, na obszarze obecnej Rumi w okresie okupacji działało kilka obozów pracy, w tym wyżej wspomniana fabryka w Zagórze. Produkowano tu myśliwce typu Focke-Wulf Fw 190, bombowce Heinkel He 111 oraz Junkers Ju 288. Na Górze Markowca Niemcy umieścili stanowisko radaru przeciwlotniczego Würzburg FuMG 62, baterię czterech dział przeciwlotniczych 105 mm, poczwornie sprzężone działko 20 mm oraz dalmierz artyleryjski. Resztki tych instalacji są widoczne nadal. W marcu 1945 w wyniku niemieckich działań minerskich i późniejszych bombardowań alianckich lotnisko zostało zniszczone i w latach powojennych uległo likwidacji. Na jego miejscu powstało osiedle domów jednorodzinnych. W ostatnich latach niszczone są pozostałości rumskiego lotniska (przykładem jest schron-magazyn przy ul. Tysiąclecia), na skrzyżowaniu ulic Sędzickiego oraz Żwirki i Wigury zachował się jednoosobowy schron naziemny - stanowisko obserwacyjne, obecnie wykorzystywany jako słup ogłoszeniowy. Na przedłużeniu ul. I Dywizji Wojska Polskiego

pod wsią Kazimierz znajduje się pozostałość drogowego odcinka lotniskowego (DOL) wraz ze stojanką. Obiekt związany z lotniskiem Marynarki Wojennej w Babich Dołach.

6.2.2. Krajobraz kulturowy

W rozumieniu Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami krajobraz kulturowy to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze. Krajobraz kulturowy to ewolucja przestrzeni przyrodniczej i społeczno-kulturowej. Jest świadectwem działalności jego mieszkańców, czynnikiem kształtującym tożsamość miasta. Zrozumienie roli krajobrazu w kształtowaniu społeczeństwa i codziennego stylu życia odgrywa kluczową rolę w rozwoju postawy troski o dziedzictwo kulturowe oraz wzmacniania świadomości bycia częścią społeczeństwa, kultury i tradycji.

Rozwój przestrzenny Rumi nierozdzielnie związany był ze środowiskiem naturalnym i ukształtowaniem terenu w rozległej pradolinie polodowcowej. Najważniejsze czynniki naturalne osadniczo - obronne, które przyczyniły się do powstania i rozwoju osadnictwa to rzeka Zagórska Struga, oraz bliskość lasów. Liczne stanowiska archeologiczne świadczą o osadnictwie na terenie obecnego miasta Rumi już w 125-570 p.n.e. Kępa Oksywska i położona od zachodu u jej stóp wieś Rumia wyłaniała się z podmokłego, niesprzyjającego osadnictwu obszaru. Oba te punkty łączyła droga, potwierdzana w źródłach pisanych u schyłku XIII wieku (jako droga z Pogórza do Rumi), a istniejąca do dziś (ulice Dębogórska i Ceynowy), łącząca się właśnie na terenie obecnej Rumi z głównym szlakiem handlowym wiodącym z terenu Pomorza Zachodniego na południe ku ziemiom polańskim i pruskim.

Najwcześniej zurbanizowany i najsilniej przekształcony w związku z działalnością cystersów w średniowieczu został krajobraz dzielnicy tzw. Stara Rumia. Wzdłuż Zagórskiej Strugi istniało wiele młynów, tartaków i kuźnic napędzanych kołem młyńskim, ślady tej działalności człowieka należy zachowywać i uczytelniać. Koło w parku Starowiejskim przy Domu Kaszubskim stanowi uczytelnienie historii miejsca i atrakcję turystyczną.

W dziejach Rumi można wydzielić kilka charakterystycznych okresów/progów rozwojowych kształtujących krajobraz kulturowy: wspomniane wyżej rozproszone osadnictwo (II tys. p.n.e. - IV w. p.n.e.), okres cysterski (1174-1772), zniszczenia szwedzkie (1627-1756), rozwój związany z budową kolei od 1869 r, okres domeny pruskiej, utworzenie gminy Rumia-Zagórze w 1934, II wojna światowa 1939-1945, nadanie praw miejskich w 1954. Okresy te to naprzemiennie klęski i okresy silnego rozwoju.

Brak wcześniejszych historycznych lokacji pozbawił Rumie rdzenia - rynku, przestrzeni identyfikowanej przez mieszkańców jako centrum - serce miasta. Utworzenie takiego miejsca jest jedną z głównych potrzeb identyfikacji przestrzenno- funkcjonalnej i tożsamościowej miasta.

W mieście, wzdłuż Zagórskiej Strugi, znajduje się pięć pomników przyrody, a najbardziej rozpoznawalnym jest dąb szypułkowy, który rośnie przy skrzyżowaniu ulic Starowiejskiej i Hallera. To najstarszy pomnik przyrody na terenie miasta. Drzewo ma już bowiem ok. 325 lat. Obwód pnia tego dębu wynosi aż 467 cm., a jego wysokość to 30 m. Rumia posiada 28 pomników przyrody łącznie. Pozostałe pomniki zlokalizowane są na terenie znajdującej się w granicach gminy części Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Oprócz pojedynczych drzew, pomnikami przyrody na terenie miasta jest także kilka głązów narzutowych, grupy drzew przy czarnym szlaku TPK, pnącze oraz martwy pomnik "Bracia Leśni" (postulowany do wycofania, z uwagi na zniszczenia).

W związku z ochroną krajobrazu kulturowego należy utrzymywać dotychczasowe obszary historycznych założeń zieleni w mieście oraz upowszechniać wiedzę przyrodniczą i turystyczną na temat pomników przyrody.

Ważnym elementem w krajobrazie kulturowym Rumi są cmentarze, które tworzą pewnego rodzaju kronikę dziejów.

6.2.3. Zabytki nieruchome

Wielowiekowa historia Rumi nie pozostawiła wielu zabytkowych obiektów. Najstarszym jest wielki piec do wytopu żelaza sprzed 2 tys. lat, przy ul. Mickiewicza, dla zabezpieczenia ponownie zasypyany przez archeologów. Ślady grodziska znajdują się na niedostępnym terenie wojskowym. Przy ulicy Kościelnej znajdują się ruiny XVI wiecznego kościoła św. Krzyża i św. Mikołaja – fragment gotyckiego prezbiterium obstawionego przez stare nagrobki z XIX-XX w. Naprzeciw ruiny wznosi się neorenesansowa bryła świątyni Św. Krzyża z wysoką wieżą, na której wyposażeniu znajdują się barokowe elementy przeniesione ze starego kościółka.

Nad stawem miejskim, przy ul. Mickiewicza stoi odrestaurowany klasycystyczny dworek z przełomu XVIII/XIX w. – siedziba Miejskiego Domu Kultury. Tuż obok stoi Dworek Kaszubski wybudowany na wzór mieszczącego się tu wcześniej młyna. Z kilku młynów i kuźni działających przy Zagórskiej Strudze zachował się XIX wieczny młyn przy ul. Młyńskiej. Lokalizację pozostałych obiektów zdradzają jedynie podniszczone progi wodne. Przy ulicy Sobieskiego – dawnym trakcie handlowym stoi Biały Dworek z pocz. XX w., obecnie hotel, a przy ul. Towarowej można zobaczyć inne budynki z tego okresu w stylu secesyjnym. Pozostałością po okresie II wojny światowej są dwa schrony poniemieckie – na szczycie Góry Markowca i przy ul. Tysiąclecia.

Na terenie Rumi w rejestrze zabytków województwa pomorskiego znajduje się jedynie ruina kościoła wraz z cmentarzem katolickim.

Obiekty wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków prowadzonej przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wymieniono w tabeli na stronie następczej.

6.2.4. Zabytki ruchome

Rumia nie posiada zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

LP	GMINA	MIEJSCOWOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT	DATA	NR REJ. WOJ. POMORSKIEGO
1	Rumia	Rumia			układ ruralistyczny	XVI, XIX	
2	Rumia	Rumia	Grunwaldzka		kapliczka	1. ćw. XX	
3	Rumia	Rumia	Kościelna	6	szkoła	1930	
4	Rumia	Rumia	Kościelna	11	budynek mieszkalny	pocz. XX	
5	Rumia	Rumia	Kościelna	18	budynek mieszkalny		
6	Rumia	Rumia	Kościelna	19	ruina kościoła z cmentarzem	XVI, XIX, XX	1288
7	Rumia	Rumia	Kościelna	20	kościół p.w. Podwyższenia Krzyża	1920	
8	Rumia	Rumia	Kościelna	20	ogrodzenie kościoła	1920	
9	Rumia	Rumia	Kościelna	21	budynek mieszkalny	pocz. XX	
10	Rumia	Rumia	Kościelna	30 a	budynek mieszkalny	pocz. XX	
11	Rumia	Rumia	Mickiewiczza	19	dwór	XVIII, XIX, XX	
12	Rumia	Rumia	Mickiewiczza	19	park	XIX	
13	Rumia	Rumia	Mickiewiczza	37	budynek mieszkalny	kon. XIX	
14	Rumia	Rumia	Młyńska	8	młyn	kon. XIX	
15	Rumia	Rumia	Plac Kaszubski	1	młyn	kon. XIX	
16	Rumia	Rumia	Plac Kaszubski	2	dom młynarza	kon. XIX	
17	Rumia	Rumia	Plac Kaszubski	2	budynek gospodarczy	kon. XIX	
18	Rumia	Rumia	Plac Kaszubski	9	budynek mieszkalny	pocz. XX	
19	Rumia	Rumia	Podgórna	2	budynek mieszkalny	1924_B	
20	Rumia	Rumia	Podgórna	3	budynek mieszkalny	pocz. XX	
21	Rumia	Rumia	Sabata	22	budynek mieszkalny	pocz. XX	
22	Rumia	Rumia	Sabata	22	budynek gospodarczy	pocz. XX	
23	Rumia	Rumia	Starowiejska	38	budynek mieszkalny	pocz. XX	
24	Rumia	Rumia	Starowiejska	38	budynek gospodarczy	pocz. XX	
25	Rumia	Rumia	Starowiejska	46	budynek mieszkalny	pocz. XX	
26	Rumia	Rumia	Starowiejska	55	budynek mieszkalny	pocz. XX	
27	Rumia	Rumia	Starowiejska	57	budynek mieszkalny	pocz. XX	
28	Rumia	Rumia	Starowiejska	71	budynek mieszkalny	pocz. XX	
29	Rumia	Rumia	Starowiejska	75	budynek mieszkalny	pocz. XX	
30	Rumia	Rumia	Starowiejska	92	budynek mieszkalny	pocz. XX	
31	Rumia	Rumia	Sobieńskiego	16	budynek mieszkalny, ob. hotel Biały Dworek	1903	
32	Rumia	Rumia	Sobieńskiego	21	budynek mieszkalny ob. Willa Zagórze	pocz. XX	
33	Rumia	Rumia	Sobieńskiego	23	budynek mieszkalny	pocz. XX	
34	Rumia	Rumia	Sobieńskiego	26	budynek mieszkalny	pocz. XX	
35	Rumia	Rumia	Sobieńskiego	27	budynek mieszkalny	pocz. XX	
36	Rumia	Rumia	Sobieńskiego	86	budynek mieszkalny w zespole leśniczówki	1914	
37	Rumia	Rumia	Towarowa	5	budynek mieszkalny	pocz. XX	
38	Rumia	Rumia	Towarowa	7	budynek mieszkalny	pocz. XX	
39	Rumia	Rumia	Towarowa	13	budynek mieszkalny PKP	pocz. XX	
40	Rumia	Rumia	Wzgórze Markowca	na zach. od przystanku SKM	bateria p. lotnicza	1943	
41	Rumia	Rumia	Wzgórze Markowca	na zach. od przystanku SKM	stanowisko kierowania ogniem baterii p. lotniczej	1943	

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

6.2.5. Zabytki archeologiczne

Miejscowość	Gmina	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Chronologia	Nr ob. AZP; nr st.
1 RUMIA-JANOWO	RUMIA	1	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES LATENSKI	7-42;5;
2 RUMIA-JANOWO	RUMIA	2	ZNALEZISKO LUŻNE	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	7-42;38;
3 RUMIA-JANOWO	RUMIA	3	OSADA	OKRES WPLYWÓW RZYMSKICH	7-42;3;
4 RUMIA-JANOWO	RUMIA	4	CMENTARZYSKO; ZNALEZISKO LUŻNE?; CMENTARZYSKO	WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES LATENSKI	7-42;1;
5 RUMIA-JANOWO	RUMIA	5	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	HALLSTATT D	7-42;2;
6 RUMIA-JANOWO	RUMIA	6	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	HALLSTATT D	7-42;4;
7 RUMIA-JANOWO	RUMIA	7	ZNALEZISKO LUŻNE	OKRES NOWOŻYTNY	
8 RUMIA-JANOWO	RUMIA	8	ŚLAD OSADNICTWA	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	7-42;11;
9 RUMIA-JANOWO	RUMIA	9	ŚLAD OSADNICTWA; ŚLAD OSADNICTWA	MEZOLIT / NEOLIT; PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE; OKRES NOWOŻYTNY	7-42;146;
10 RUMIA	RUMIA	10	CMENTARZYSKO; OSADA OTWARTA; OSADA OTWARTA; ZNALEZISKO LUŻNE	HALLSTATT D; WCZESNA EPOKA ŻELAZA; PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE; EPOKA NIEOKRESLONA	
11 RUMIA	RUMIA	11	CMENTARZYSKO; CMENTARZYSKO; CMENTARZYSKO; OSADA; CMENTARZYSKO	OKRES LATENSKI; OKRES LATENSKI / OKRES WPLYWÓW RZYMSKICH; OKRES PÓŹNOLATENSKI; OKRES WPLYWÓW RZYMSKICH; OKRES WPLYWÓW RZYMSKICH	7-42;39;
12 RUMIA	RUMIA	12	OSADA; OSADA; ZNALEZISKO LUŻNE; OSADA PRODUKCYJNA	NEOLIT; OKRES WPLYWÓW RZYMSKICH; PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE; MŁODSZY OKRES PRZEDRZYMSKI	7-42;40;
13 RUMIA	RUMIA	13	SKARB?	OKRES WPLYWÓW RZYMSKICH	7-42;45;
14 RUMIA	RUMIA	14	CMENTARZYSKO	WCZESNY I ŚRODKOWY OKRES LATENSKI	
15 RUMIA	RUMIA	15	OSADA; OSADA?	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE; ŚREDNIOWIECZE	7-42;10;
16 RUMIA	RUMIA	16	ZNALEZISKO LUŻNE?	OKRES WPLYWÓW RZYMSKICH	
17 RUMIA	RUMIA	17	ŚLAD OSADNICTWA; ŚLAD OSADNICTWA	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE; OKRES NOWOŻYTNY	7-42;6;
18 RUMIA	RUMIA	18	ŚLAD OSADNICTWA	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	7-42;7;
19 RUMIA	RUMIA	19	ŚLAD OSADNICTWA; OSADA	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	7-42;8;
20 RUMIA	RUMIA	20	ŚLAD OSADNICTWA; OSADA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE; PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	7-42;41;
21 RUMIA	RUMIA	21	ŚLAD OSADNICTWA; OSADA; ŚLAD OSADNICTWA	EPOKA BRĄZU; PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE;	7-42;42;
22 RUMIA	RUMIA	22	ŚLAD OSADNICTWA; OSADA	NEOLIT; PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	7-42;43;
23 RUMIA	RUMIA	23	OBÓZOWISKO?; OSADA; OSADA	NEOLIT/EPOKA BRĄZU; WCZESNE ŚREDNIOWIECZE; PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	7-42;44;
24 RUMIA	RUMIA	24	ŚLAD OSADNICTWA	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	7-42;46;
25 RUMIA	RUMIA	25	OSADA?; OSADA; ŚLAD OSADNICTWA?	WCZESNA EPOKA ŻELAZA; WCZESNE ŚREDNIOWIECZE; PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	7-42;47;
26 RUMIA	RUMIA	26	OSADA?; OSADA?; OSADA	WCZESNA EPOKA ŻELAZA?; WCZESNE ŚREDNIOWIECZE; PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	7-42;48;
27 RUMIA	RUMIA	27	CMENTARZYSKO PŁASKIE	HALLSTATT D	
28 RUMIA	RUMIA	28	ZNALEZISKO LUŻNE	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
29 RUMIA	RUMIA	29	ZNALEZISKO LUŻNE	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
30 RUMIA	RUMIA	30	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	HALLSTATT D	7-42;9;
31 RUMIA	RUMIA	31	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	WCZESNA EPOKA ŻELAZA	
32 RUMIA	RUMIA	32	CMENTARZYSKO GROBÓW SKRZYNKOWYCH	HALLSTATT D	
33 RUMIA	RUMIA	33	MIASTO	OKRES NOWOŻYTNY	
34 RUMIA	RUMIA	34	ŚLAD OSADNICTWA; ŚLAD OSADNICTWA; ŚLAD OSADNICTWA; OSADA?	NEOLIT; PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE; OKRES NOWOŻYTNY	7-42;147;
35 RUMIA	RUMIA	35	ŚLAD OSADNICTWA; OSADA?; OSADA?	EPOKA KAMIENIA; WCZESNE ŚREDNIOWIECZE; OKRES NOWOŻYTNY	7-42;148;

Na terenie miasta Rumi znajduje się 35 zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych (na podstawie AZP). Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest zbiorem zamkniętym, w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych mogą zostać zidentyfikowane nowe ślady osadnicze.

6.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Miasto nie posiada wyodrębnionej jednostki powołanej do gromadzenia i badania oraz opieki nad obiektami posiadającymi wartość historyczną bądź artystyczną o znaczeniu regionalnym lub lokalnym. Stałą wystawę pt. „Z dziejów ziemi”, prezentującą historię Rumi i okolic oraz jej kaszubskie korzenie można oglądać w siedzibie Miejskiego Domu Kultury. Najciekawszym eksponatem wystawy jest szkielet kobiety liczący około 2 tys. lat oraz zbiór monet krzyżackich.

6.2.7. Dziedzictwo niematerialne

Dziedzictwo niematerialne, w rozumieniu Konwencji UNESCO, której tekst został przyjęty na 32 sesji Konferencji Generalnej UNESCO w październiku 2003 r., obejmuje:

- tradycje i przekazy ustne, w tym język jako narzędzie przekazu,
- spektakle i widowiska,
- zwyczaje, obyczaje i obchody świąteczne,
- wiedzę o wszechświecie i przyrodzie oraz związane z nią praktyki,
- umiejętności związane z tradycyjnym rzemiosłem.

Dziedzictwo niematerialne przekazywane z pokolenia na pokolenie i odtwarzane przez wspólnoty i grupy w relacji z ich środowiskiem, historią i stosunkiem do przyrody, jest źródłem poczucia świadomości, ciągłości i tożsamości. Dziedzictwo to zwyczaje, przekazy ustne, wiedza, umiejętności, związane z nimi przedmioty, przestrzeń kulturowa.

Najcenniejszym dziedzictwem niematerialnym Rumi jest zachowany, wciąż żywy język kaszubski. Ponadto zachowała się do dziś duża ilość tradycyjnych kaszubskich pieśni i tańców. Jednocześnie niematerialnymi elementami dziedzictwa kulturowego są historyczne i geograficzne nazwy występujące w miejscowości i okolicy.

Miejsca pamięci wymagają szczególnej ochrony i troski. Obiekty i obszary o znaczeniu historycznym i kulturowym powinny być oznakowane. Na terenie miasta Rumi miejsca pamięci są sukcesywnie upamiętniane poprzez stawianie tablic, pomników oraz zachowanie cmentarzy i mogił. Rumia posiada 23 pomniki upamiętniające miejsca, postacie oraz zdarzenia historyczne. Ponadto zamontowano 29 tablic pamiątkowych. W Rumi znaleźć można 32 kapliczki, 7 figur oraz 24 krzyże.

Kulturę duchową, obrzędy i religijność reprezentują obiekty zgromadzone we wspomnianym wyżej Miejskim Domu Kultury, w siedzibie Miejskiej Biblioteki Publicznej i w zbiorach prywatnych.

Mieszkańcy Rumi posiadają dużą samoświadomość etniczną i kulturową. Mieszkający tu Kaszubi kontynuują tradycje swoich przodków między innymi poprzez propagowanie dawnej kultury w czasopiśmie, folderach, książkach, organizowane są konkursy, wystawy dla pogłębienia wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego Rumi. Na terenie gminy działa Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie zrodzone z potrzeby Kaszubów do posiadania organizacji, która broniłaby i dbała o rozwój tej społeczności oraz całego Pomorza. Jest to stowarzyszenie o statusie organizacji pożytku publicznego, do którego celów statutowych należy rozbudzanie inicjatywy dla wszechstronnego rozwoju kulturowego, społecznego i gospodarczego regionu. W Rumi działają również inne stowarzyszenia zarówno miłośników historii, kultury i sztuki jak i turystyki mające w celach statutowych krzewienie krajoznawstwa oraz historii własnego regionu, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży.

Duże znaczenie ma szkolna i pozaszkolna edukacja regionalna – działalność szkół rumskich oraz fora i portale edukacyjne, a także uczestnictwo miasta w imprezie plenerowej Jarmark Kaszubski organizowanej corocznie w różnych gminach na terenie Pomorza.

6.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Zgodnie z art. 10 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Wojewódzki Konserwator Zabytków, wydając decyzje administracyjną, wpisuje obiekt zabytkowy do rejestru zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego. Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków prowadzi rejestry dla:

- zabytków nieruchomych (zabytki architektury i budownictwa),
- zabytków ruchomych (m.in. dzieła sztuki, rzemiosła),
- zabytków archeologicznych.

Obecnie na terenie Rumi znajduje się 1 obiekt wpisany do rejestru zabytków nieruchomych. Jest to trwała ruina kościoła z XVI w. z cmentarzem, przy ul. Kościelnej 19.

Wojewódzki Konserwator Zabytków prowadzi także w formie zbioru kart ewidencyjnych Wojewódzka Ewidencja Zabytków dla Rumi (patrz punkt 6.2.3).

Zgodnie z art. 22 pkt 4 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Burmistrz Miasta prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

Na chwilę obecną najlepiej odzwierciedla stan zasobów zabytkowych na terenie miasta Rumi wojewódzka ewidencja zabytków, jednak wymaga ona zweryfikowania ze stanem faktycznym.

6.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Ochrona zabytków, które znajdują się na terenie gminy należy do obowiązków samorządu lokalnego. Zadania stojące przed organami administracji publicznej (m.in. zarządami gmin), precyzuje art. 4 Ustawy z dnia 17 września 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Gminy między innymi mają dbać o: „zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie” oraz zapobiegać „zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków”.

Jednym z obowiązków nałożonych przez ustawę na gminy jest: „uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska”. Temu zadaniu ma służyć gminna ewidencja zabytków, o której jest mowa w artykule 22. Punkt 4 tego artykułu mówi: „Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy”. Natomiast punkt 5 określa zakres gminnej ewidencji:

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Ustawa definiuje w art. 3 (pkt.1, 2 i 4) m.in. pojęcie zabytku, zabytku nieruchomego i zabytku archeologicznego – nieruchomego i ruchomego w sposób następujący:

- 1) zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

2) zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;

4) zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;

Zakres informacji o zabytkach nieruchomych, zawartych w karcie adresowej określa Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. nr 113, poz. 661). W wojewódzkiej ewidencji zabytków prowadzonej przez Pomorskiego Konserwatora Zabytków stanowiącej bazę wyjściową do gminnej ewidencji zabytków widnieje ponad 40 zabytków nieruchomych, natomiast kilka z nich nie istnieje obecnie, a część silnie przekształcona straciła znaczenie historyczne i naukowe. Obecnie Rumi nie posiada Gminnej ewidencji zabytków. Konieczna jest weryfikacja i monitorowanie stanu faktycznego zasobu zabytkowego miasta.

6.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Ruina starego kościoła Św. Krzyża i Św. Mikołaja wraz z przyległym cmentarzem. Parafię rzymsko-katolicką w Rumi założyli cystersi oliwscy około 1220 roku, otrzymawszy tę wieś od księcia Subisława, syna Sambora I. W 1253 r. Wolimir, biskup wrocławski, przebywając w Gdańsku wydał dokument, w którym zabronił proboszczowi Rumi pełnić opiekę duszpasterską nad wsiami parafii oksywskiej, dokument ten zawiera pierwszą pisaną wzmiankę o tutejszym kościele i jego funkcjach parafialnych. Historycy zgodnie cofają początek tutejszej parafii do przełomu XII/XIII w., co świadczy o tym, że parafię w Rumi, obok Oksywia, Pucka, Strzelna i Żarnowca uznaje się za najstarszą w tej części Pomorza Gdańskiego. Pierwotnie obejmowała ona obszar późniejszej parafii w Redzie, czyli osady: Rekowo, Ciechocino, Pielezewo, Gniewowo, Zbychowo, Łężyce i Zagórze. Być może zasięg parafii był jeszcze większy i obejmował wsie należące do późniejszej parafii w Górze. Powstała na przełomie XIV i XV wieku parafia w pobliskiej Redzie była jedynie filią rumskiej parafii, co trwało do 1887 roku, kiedy to odłączono ją, a Rumi wystąpiła do biskupa chełmińskiego Leona Rednera o włączenie Zagórze, Łęzyce i Dębogórze do kościoła Krzyża Świętego. Liczba parafian rumskich wynosiła w tym okresie tylko 821 wiernych, 1 stycznia 1907r. przeniesiono te wsie (wraz ze Szmeltą) z parafii redzkiej do rumskiej. Oprócz kościoła istniała u wejścia do wsi kaplica św. Krzyża, licznie odwiedzana w dni Podniesienia i Znalezienia św. Krzyża[1]. Proboszczami w Rumi byli na przemian cystersi oliwscy i księża świeccy. Po wojnach szwedzkich zaistniała potrzeba połączenia parafii rumskiej i redzkiej w jedną (w 1683 i podobnie w 1730). W tym czasie kościół w Redzie nadal pełnił rolę filialnego wobec kościoła w Rumi.

Dokumenty powizytacyjne z 1583 r. wymieniały istniejący tu już w XIII w. kościół parafialny pod wezwaniem św. Stanisława. Wizytacja z lat 1686-1687 odnotowała kościół pw. św. Mikołaja i Krzyża Świętego. Kościół rumski miał murowane prezbiterium, a resztę wybudowano z tzw. muru pruskiego. Wokół kościoła znajdował się cmentarz parafialny. W okresie międzywojennym był wykorzystywany do nauki religii i jako kaplica cmentarna. Po II Wojnie Światowej popadł w ruinę. Pozostałości cennego zabytku uporządkowano w latach 90 XX w.

Obecnie w planach jest jego odbudowa zgodnie z działaniem wdrażanym przez Wydział Rozwoju Miasta, w ramach projektu: „**Zwiększenie atrakcyjności turystycznej województwa pomorskiego poprzez poprawę dostępności obiektów dziedzictwa kulturowego w Rumi**”. Gmina ubiegać się będzie o dofinansowanie w ramach Regionalnego

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

Programu Operacyjnego, Działanie 8.3 Materialne i Niematerialne Dziedzictwo Kulturowe w ramach Osi priorytetowej 8 Konwersja.

Przedsięwzięcie polega na ratowaniu i ochronie średniowiecznego Kościółka wraz z otaczającym go zabytkowym cmentarzem i kontekstem krajobrazowym poprzez prace rehabilitacyjne i modernizacyjne nadające obiektowi nowe funkcje kultury przy jednoczesnym zachowaniu sakralnego charakteru budowli.

Planuje się odbudowę budynku z przeznaczeniem na salę koncertową, wielofunkcyjną. Istotą odbudowy jest odtworzenie krajobrazu jaki istniał tu przez wieki. Powiązaniu obiektu z otoczeniem służyć ma dobór materiałów i rozwiązań tradycyjnych oraz zieleń.

Adaptacja ruin na obiekt kulturalny wymaga ścisłego sprecyzowania przyszłej funkcji. Przewiduje się, że obiekt będzie spełniał różnego rodzaju funkcje kulturalne (koncerty, wystawy) i sakralne. Przewiduje się taką funkcję i zagospodarowanie obiektu aby nie naruszyć jego charakteru związanego z sacrum i powagą historycznego miejsca. Cmentarz i kościół pozostaną nadal historycznym pomnikiem, który dzięki adaptacji ma szansę na trwanie i przejęcie niezwykle ważnej roli jako miejsca kształtowania tożsamości mieszkańców.

7. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego. Analiza szans i zagrożeń.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Atrakcyjne położenie miasta nad rzeką • bliskość aglomeracji Trójmiejskiej • przynależność do tzw. Małego Trójmiasta • duże walory środowiska przyrodniczego i krajobrazowego wokół miasta • możliwości pozyskiwania środków w perspektywie 2014 – 2020 • działalność kulturalno – oświatowa i wystawiennicza Miejskiej Biblioteki Publicznej oraz Miejskiego Domu Kultury • Działalność organizacji pozarządowych propagujących i pielęgnujących dziedzictwo kulturowe i korzenie kaszubskie • występowanie na terenie gminy obiektów zabytkowych znaczących dla środowiska kulturowego województwa	• Niewielka ilość obiektów wpisanych do rejestru zabytków • zły stan techniczny znacznej części obiektów zabytkowych • brak uregulowanego stanu własności obiektów zabytkowych • brak środków finansowych na konserwację i rewaloryzację obiektów zabytkowych i ich otoczenia, trudność pozyskiwania tych środków dla obiektów nie wpisanych do rejestru zabytków • tendencja do niekorzystnego przekształcania zabudowy historycznej oraz ich otoczenia • zanikanie tradycyjnej sztuki budowlanej i form budowlanych, oraz tradycyjnych materiałów • przeszłe tendencje i mody urbanistyczne z lat 60 i 70 XX w. do zabudowy bez utrzymania linii zabudowy, wnetrz i kwartałów • brak zagospodarowania otoczenia wielu zabytków, podwórek, bocznych uliczek • chaos reklamowy, • słabo zorganizowane mechanizmy

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

	kontroli i zarządzania obiektami zabytkowymi z uwzględnieniem szczególnych uwarunkowań związanych z koniecznością ochrony ich wartości – samowole budowlane • niedostateczna świadomość mieszkańców o wartości zasobów kulturowych miasta • brak silnego centrum miasta identyfikującego tożsamość miejsca
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Uwzględnienie problematyki ochrony dziedzictwa kulturowego w programach, strategiach, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego • możliwość finansowania prac konserwatorskich i remontowych obiektów zabytkowych z funduszy zewnętrznych, w tym państwowych, samorządowych, prywatnych, wyznaniowych, z Unii Europejskiej itd. • rosnąca chęć mieszkańców do identyfikowania się z dziedzictwem kulturowym miasta, wzrost zainteresowania mieszkańców wyglądem i stanem technicznym nieruchomości • wzrost zainteresowania właścicieli i zarządców nieruchomości zabytkowych ochroną i opieką nad zabytkami, w związku z możliwościami dofinansowania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych • poprawa dostępności informacji o zabytkach, edukacja w dziedzinie ochrony i zarządzania dziedzictwem kulturowym • budowa tras turystycznych i przestrzeni rekreacyjnych z uwzględnieniem obiektów zabytkowych, również współpraca z gminami sąsiednimi w zakresie tras wykraczających poza obszar gminy	• Pogarszający się stan techniczny i obniżanie wartości historycznej, naukowej i estetycznej obiektów zabytkowych spowodowany ich niewłaściwym użytkowaniem oraz dowolnym przekształcaniem • samowolne działania przy zabytkach bez uzgodnień i nadzoru służb konserwatorskich, • utrata integralności zabytkowej przestrzeni miasta oraz deprecjacja cennych kulturowo i krajoobrazowo obszarów gminy poprzez ekspansywny rozwój inwestycji bez nawiązania do lokalnej tradycji budowlanej • brak pozytywnych przykładów współczesnych rozwiązań nawiązujących do miejscowej tradycji, • brak wiedzy i świadomości właścicieli i użytkowników o walorach i znaczeniu obiektów zabytkowych, przy niedostatku mechanizmów promujących • brak funkcji i użytkowania, lub funkcja degradująca obiekty zabytkowe • brak środków na skuteczną ochronę i zabezpieczenie zabytków • presja inwestycyjna skutkująca nadmierną, ekspansywną ingerencją w historyczny układ i substancję zabytkową • nieuregulowana sytuacja prawno-własnościowa, współwłasności, wtórne podziały i parcelacje • klęski żywiołowe i zdarzenia losowe

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

8. Założenia programowe

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Rumi na lata 2016-2020 ma służyć ochronie i wykorzystaniu lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego do wielu dziedzin życia społecznego w celu jej rozwoju gospodarczego. Wynikiem realizacji celów określonych w programie opieki powinno być przejście od pasywnej ochrony i cząstkowych działań konserwatorskich do stosowania zintegrowanego zarządzania zasobami dziedzictwa kulturowego.

Ramy programowe Programu Opieki wyznaczają tezy problemowe, wskazujące na:

- umożliwienie finansowania i racjonalnego wykorzystania środków finansowych na utrzymanie krajobrazu kulturowego oraz ratowanie obiektów o szczególnych wartościach zabytkowych,
- wspieranie i kreowanie różnorodnych form i metod umożliwiających ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami – stymulowanie zasad partnerstwa oraz odpowiedzialności właścicieli obiektów o podstawowym znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego na terenie Rumi,
- podnoszenie walorów zabytkowych i wykorzystanie ich w promocji kultury w gminie,
- kreowanie modelu odpowiedzialności za zasoby dziedzictwa kulturowego w gminie wśród mieszkańców i we władzach samorządowych,
- wspieranie aktywności lokalnej w działaniach mających na celu poszanowanie materialnego dziedzictwa oraz zachowanie własnej tożsamości
- poszukiwanie i wspieranie projektów związanych z kreowaniem i wdrażaniem nowych form opieki nad zabytkami i ich promocji /np. szlaki turystyczno-historyczne, ożywianie zabytków/,
- włączenie kultury i dziedzictwa kulturowego w obszar interwencji i wsparcia zgodnie z zasadami planowania i wdrażania programów prorozwojowych, stosownie do oczekiwań mieszkańców gminy poprzez uznanie znaczenia dziedzictwa kulturowego w rozwoju społeczno-ekonomicznym Miasta Rumi.

Celem strategicznym Programu Opieki jest:

*ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY
SŁUŻĄCE ROZWOJOWI GOSPODARCZEMU GMINY
I POGLĘBIANIU TOŻSAMOŚCI JEJ MIESZKAŃCÓW*

8.1. Priorytety programu opieki

Priorytet 1:

OCHRONA I REWALORYZACJA KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY

Priorytet 2:

ZARZĄDZANIE DZIEDZICTWEM KULTUROWYM GMINY

Priorytet 3:

PROMOCJA I POPULARYZACJA WALORÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY

8.2. Kierunki działań oraz zadania programu opieki

Priorytet 1

Kierunki działań	Zadania
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	• Remonty/ renowacje • zapewnienie lub wskazanie właściwego doradztwa budowlano-konserwatorskiego i popularyzowanie dobrych praktyk (rewaloryzacje,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

	remonty, rozwiązania projektowe w zabytkach i ich sąsiedztwie) • zacieśnienie współpracy z właściwym dla terenu Rumi konserwatorem zabytków oraz ze starostwem powiatowym
Zintegrowana ochrona	• Wykonanie Gminnej Ewidencji Zabytków w ciągu pierwszego roku obowiązywania programu, • włączenie programu opieki nad zabytkami do innych działań strategicznych gminy

Priorytet 2

Kierunki działań	Zadania
Rozszerzenie zasobu dziedzictwa kulturowego	• stworzenie warunków i zasad prowadzenia gminnej ewidencji zabytków
Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami	• Wspieranie inicjatyw lokalnych w zakresie ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego • podjęcie współpracy z uczelniami: prace studialne, praktyki studenckie

Priorytet 3

Kierunki działań	Zadania
Szeroki dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy	• Opracowanie elektronicznych baz danych i map zabytków • aktualizacje dokumentacji fotograficznej stanu zabytków co 2 lata • wskazanie właścicielom obiektów zabytkowych wartości i elementów które winny podlegać ochronie
Edukacja i popularyzacja wiedzy o regionie i dziedzictwie kulturowym	• Opracowanie folderów, publikacji okolicznościowych poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy • konkursy tematyczne na szczeblu szkolnym i miejskim • współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu popularyzacji dziedzictwa kulturowego regionu
Promocja regionalnego dziedzictwa	• Opracowanie i wykonanie systemu

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

	oznakowania zabytków na terenie gminy – tablice, plansze, mapy • opracowanie szlaków turystycznych i ścieżek dydaktycznych ukazujących walory dziedzictwa kulturowego

9. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

9.1. Instrumenty prawne

Problematyka zachowania dziedzictwa kulturowego będzie uwzględniana przez władze miasta w trakcie realizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W ramach posiadanych instrumentów prawnych miasto przyczyniać się będzie do:

- opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego,
- wspierania prac konserwatorskich, restauratorskich i budowlanych przy zabytkach nieruchomości wraz z ich otoczeniem oraz w historycznych układach przestrzennych, a także zabytkowego wyposażenia i wystroju.

9.2. Instrumenty koordynacji

Realizacja Programu wymaga współpracy z instytucjami ochrony zabytków różnych szczebli, w tym z organizacjami pozarządowymi oraz Archidiecezją Gdańską i parafiami z terenu gminy.

9.3. Instrumenty finansowe

Podstawowym narzędziem finansowym dla zachowania najcenniejszych zabytków gminy będą dotacje udzielane na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, na podstawie Uchwały Rady Miejskiej w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

Planowane jest również wykorzystanie funduszy unijnych oraz dostępnych dofinansowań samorządu województwa pomorskiego.

9.4. Instrumenty społeczne

W działaniach Gminy przewidywane jest prowadzenie działań z zakresu współpracy i współdziałania z właścicielami oraz użytkownikami zabytków (władzami kościelnymi i parafiami, osobami fizycznymi oraz spółkami), a także edukacja i informacja odnośnie dziedzictwa kulturowego miasta Rumi.

9.5. Instrumenty kontrolne

Zadania sformułowane w niniejszym programie przewidują stosowanie dwóch form monitoringu jego realizacji: monitoringu zasobów (poprzez utworzenie i stałą aktualizację gminnej ewidencji zabytków) oraz monitoringu stanu środowiska kulturowego.

10. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Za monitorowanie realizacji Programu Opieki odpowiada Burmistrz Rumi, który co dwa lata będzie przedstawiał Radzie Miejskiej sprawozdanie z realizacji programu.

Przykładowe kryteria prowadzenia oceny realizacji programu opieki:

- poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- liczba zrealizowanych konkursów, wystaw i działań edukacyjnych na terenie gminy,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

- liczba przygotowanych/wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników),
- liczba i długość (w km) utworzonych szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych,
- liczba szkoleń/liczba osób biorących udział w szkoleniach związanych z ochroną i popularyzacją dziedzictwa kulturowego,
- powierzchnia obszaru, na której przeprowadzono interwencję.

11. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Program finansowany może być ze środków budżetowych: województwa, samorządu, państwa, środków UE i funduszy prywatnych.

Są to:

- środki własne budżetu gminy,
- dotacje podmiotowe dla instytucji, których organizatorem jest samorząd gminy,
- środki znajdujące się w gestii wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- dotacje samorządu województwa dla jednostek samorządu terytorialnego innych szczebli dla realizacji zadań z zakresu kultury i sztuki,
- dotacje, granty, nagrody samorządu województwa dla podmiotów nie zaliczanych do sektora finansów publicznych,
- dochody własne instytucji kultury,
- środki w ramach Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego: „Dziedzictwo kulturowe”, „Promesa Ministra Kultury”,
- kredyty bankowe zaciągane przez Urząd Gminy na realizację określonych celów i inwestycji,
- zyski z działalności statutowej i gospodarczej,
- odsetki z kont i rachunków bankowych,
- dotacje i fundusze celowe rządowych i pozarządowych programów pomocowych,
- składki i zbiórki publiczne i finansowe ze środków ludności,
- fundusze krajowe i zagraniczne Unii Europejskiej,
- inne środki przewidziane prawem,

Ze środków budżetowych zasadnicze znaczenie mają:

- środki Generalnego Konserwatora Zabytków,
- środki Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (środki specjalne – z gier losowych),
- Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji – Fundusz na remont i konserwację obiektów sakralnych,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (finansowanie zabytkowych parków wpisanych do rejestru zabytków oraz finansowania publikacji związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego),
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego i programy sektorowe.

12. Realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

Środki finansowe jakie wydatkuje Gmina Miasto Rumia dotyczą wyłącznie obiektów będących we władaniu Gminy.

W ubiegłych latach (2011-2014) na ochronę zabytków miasta wydatkowano 19000zł.

Miasto w następnych latach planuje odbudowę kościoła Św. Krzyża i Św. Mikołaja wraz z zagospodarowaniem otoczenia zabytku. W celu pozyskania środków na ten cel gmina ubiegać się będzie o dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIEJSKIEJ RUMI NA LATA 2016-2020

Działanie 8.3 Materialne i Niematerialne Dziedzictwo Kulturowe w ramach Osi priorytetowej 8 Konwersja.

Rada Gminy w drodze uchwały może określić corocznie wysokość wydatków na ochronę środowiska kulturowego, w tym na realizację Programu Opieki nad Zabytkami. Wydatki na realizację zadań inwestycyjnych powinny być wprowadzone do rocznych i wieloletnich planów inwestycyjnych. Celowym byłoby określenie poziomu – wysokości planowanego przez miasto dofinansowania zadań zakresu opieki nad zabytkami (np. % w corocznym budżecie gminy), a także ustalenie, opracowanie zasad udzielania dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach.

13. Bibliografia i źródła

Historia Rumi tom I i II, wydana przez Urząd Miasta Rumi,

Rumia. Pomniki, tablice, kapliczki, krzyże... Urząd Miasta Rumi, 2008 r.

Barwy dawnej Rumi, Wydawnictwo Diecezji Pelplińskiej Bernardinum

Rejestr zabytków województwa pomorskiego – WUOZ Gdańsk,

Ewidencja cmentarzy, Cmentarz katolicki w Rumi, ul. Kościelna, 1984 r. PP P K Z o/Gdańsk

Studium uwarunkowań i kierunków rozwoju zagospodarowania przestrzennego Rumi z 2011 r.,

Projekt Studium uwarunkowań i kierunków rozwoju zagospodarowania przestrzennego Rumi, Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Rumi 2005 r.

Raport - Delimitacja obszarów zdegradowanych Rumia 2015 r.

Projekt koncepcyjny odbudowy kościoła Św Krzyża i Św Mikołaja z adaptacją na salę koncertową

<http://www.rumia.mtk.pl/index/historia.html> dostęp 15.09.2015

<http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2015/dziedzictwo-kulturowe/informacje-ogolne.php> dostęp 15.09.2015

http://wrotapomorza.pl/pl/bip/umwp/urząd/sprawy/sprawy_do_zalatwienia/dotacje dostęp 15.09.2015

http://bip.mkidn.gov.pl/media/docs/NPK_Zabytki.pdf dostęp 15.09.2015

<http://www.bip.rumia.pl/Article/id.567.html> dostęp 15.09.2015

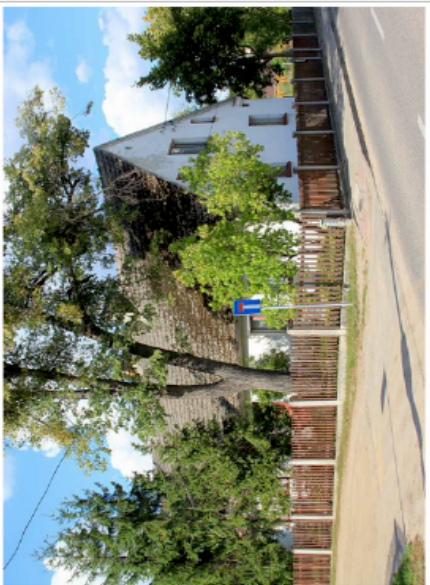
14. Inwentaryzacja zdjęciowa zasobu zabytków nieruchomości Miasta Rumi w oparciu o wojewódzką ewidencję zabytków.

Lp.	Ulica	Nr	Obiekt	Data	Widok - stan na wrzesień 2015	Uwagi
1			układ ruralistyczny	XVI, XIX		wydruk z aktualnego Systemu Informacji Przestrzennej Miasta Rumi (rumia.e-map.net)

2	Grunwaldzka	87	kapliczka	I ćw. XX		
3	Kościelna	6	szkoła	1930		

4	Kościelna	11	budynek mieszkalny	pocz. XX		stolarka okienna wtórna, na parterze przekute otwory okienne
5	Kościelna	16	budynek mieszkalny			

6	Kościelna	19	ruina kościoła z cmentarzem	XVI, XIX, XX		obiekt wpisany do rejestru, objęty programem odbudowy
7	Kościelna	20	kościół pw. Podwyższenia Krzyża	1920		

8	Kościelna	20	ogrodzenie kościoła	1920	
9	Kościelna	21	budynek mieszkalny	pocz. XX	

10	Kościelna	30 A	budynek mieszkalny	pocz. XX		budynek współczesny, budynek historyczny na działce nie istnieje
11	Mickiewicza	19	dwór	XVIII, XIX, XX		obecnie siedziba Miejskiego Domu Kultury

12	Mickiewicza	19	park	XIX		
13	Mickiewicza	37	budynek mieszkalny	k.XIX		brak wartości historycznej, do ustalenia z WKZ, czy nie chodziło o nieistniejący obecnie budynek pod nr 35

14	Młyńska	8	młyn	k. XIX		obecnie budynek Straży Pożarnej, stan obiekту dobry, stolarka wtróna nie zachowuje historycznego podziału
15	Plac Kaszubski	1	młyn	k. XIX		

16	Plac Kaszubski	2	dom młynarza	k. XIX	
17	Plac Kaszubski	2	budynek gospodarczy	k. XIX	

18	Plac Kaszubski	9	budynek mieszkalny	pocz. XX	elewacje przekształcone brak oryginalnego detalu, stolarka okienna częściowo wtórna, okna witrynowe wtórne
19	Podgórna	2	budynek mieszkalny	1924 JB	stan dobry, zachowany detal architektoniczny, w części stolarka wtórna bez historycznego podziatu, wskazane ujednolicenie stolarki z zachowaniem historycznego podziatu oraz proporcji.

20	Podgórna	3	budynek mieszkalny	pocz. XX		budynek współczesny, historyczny budynek na działce nie istnieje
21	Sabata	22	budynek mieszkalny	pocz. XX		budynek oszczędzony sztyldami reklamowymi

22	Sabata	22	budynek gospodarczy	pocz. XX	na działce znajduje się budynek gospodarczy w zespole zabudowy mieszkalno-gospodarczej, oraz wolnostojący budynek gospodarczy bez cech historycznych
23	Starowiejska	38	budynek mieszkalny	pocz. XX	

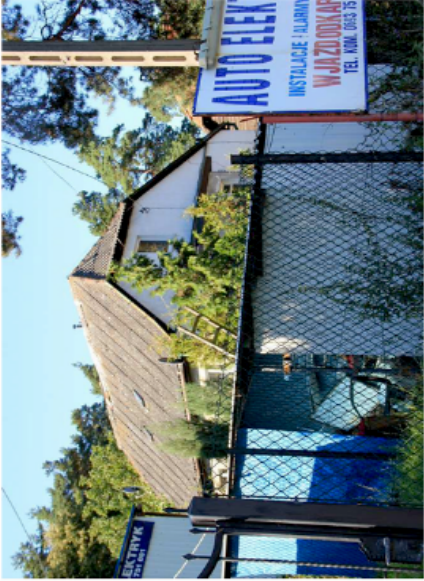
24	Starowiejska	38	budynek gospodarczy	pocz. XX		wtórne bezwartościowe tynki
25	Starowiejska	46	budynek mieszkalny	pocz. XX		wtórna nieodpasowana stolarka otworowa

26	Starowiejska	55	budynek mieszkalny	pocz. XX		wtórna stolarka, dobudowany wiatrołap, do zachowania i ekspozycji zdobienie otworów okiennych
27	Starowiejska	67	budynek mieszkalny	pocz. XX		wtórna stolarka w lokalach, do zachowania stolarka klatki schodowej, tynki wtórne, bezwartościowe, konieczna wymiana orynnowania.

28	Starowiejska	71	budynek mieszkalny	pocz. XX		elewacja przekształcona, stolarka wiotra. wskazany powrót do pierwotnego rytmu otworów okiennych oraz usunięcie szafek technicznych z elewacji., stosować kolorystykę historyczną.
29	Starowiejska	75	budynek mieszkalny	pocz. XX		obecny adres Ceynowy 1
30	Starowiejska	92	budynek mieszkalny	pocz. XX		brak adresu- do ustalenia z WKZ czy nie miał to być nr 52

31	Sobieskiego	16	budynek mieszkalny	1903		obecnie hotel Biały Dworek
32	Sobieskiego	21	budynek mieszkalny	pocz. XX		obecnie Willa Zagórze

33	Sobieskiego	23	budynek mieszkalny	pocz. XX	
34	Sobieskiego	26	budynek mieszkalny	pocz. XX	

35	Sobieskiego	27	budynek mieszkalny	pocz. XX		stan zły, do remontu, pustostan
36	Sobieskiego	86	budynek mieszkalny w zespole leśniczówki	1914		poprzez obudowę substandardowymi obiektami budynek pozbawiony właściwej ekspozycji

37	Towarowa	5	budynek mieszkalny	pocz. XX		bezwartościowe wtórne tynki, wtórna stolarka, konieczne jest ujednoczenie elewacji z zachowaniem detalu historycznego
38	Towarowa	7	budynek mieszkalny	pocz. XX		

39	Towarowa	13	budynek mieszkalny PKP	pocz. XX		wtórna stolarka okienna, wskazana wymiana na stolarkę zachowującą historyczny podział
40	Wzgórze Markowca		bateria przeciwlotnicza	1943		na zach. od przystanku SKM, Żelbetowe obiekty militarne zaniedbane, brak zabezpieczenia przed wandalizmem, brak właściwej ekspozycji i oznakowania

bateria p.lotnicza c.d.		bateria p.lotnicza c.d									

41	Wzgórze Markowca	stanowisko kierowania ogniem baterii przeciwlotniczej	1943		na zach. od przystanku SKM Żelbetowe obiekty militarne, zaniedbane, brak zabezpieczenia przed wandalizmem, brak właściwej ekspozycji i oznakowania